כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת ויקרא ■ ו' אדר ב' ה'תשע"ט ■ 13.03.2019 ■ גליון מס' 522

המטרה והאמצעים

/ הרב יעקב הלוי פילבר

ספר ויקרא נקרא בפי חז"ל "תורת כהנים" ועם זאת מוצאים אנו בספר ענינים אחרים שאינם לכאורה שייכים לעבודת הכהנים כמו בסוף הפרשה הראשונה. פרשת ויקרא המסתיימת בחטא הגזל והשבת הגזילה, ומיד לאחריה בפתיחת פרשת צו כותבת התורה על תורת קרבן העולה, על הסמיכות הזו בין הפרשיות אמרו במדרש (תנחומא צו ב): "אמר הקב"ה קיימו מה שכתוב למעלה מן הענין (פרשת הגזל) ואח"כ 'זאת תורת העולה' - למה? 'כי אני ה' אוהב משפט שונא גזל בעולה' (ישעיה סא ח), אפילו בעולה, מה כתוב למעלה מן העניין? 'והיה כי יחטא ואשם והשיב את הגזילה אשר גזל' ואח"כ 'זאת תורת העולה', אם בקשת להקריב קורבן לא תגזול לאדם כלום, למה? 'כי אני ה' אוהב משפט שונא גזל בעולה'. ואימתי אתה מעלה עולה ואני מקבלה? כשתנקה כפיך מן הגזל. אמר דוד (תהלים כד ג): 'מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו? נקי כפים ובר לבב', ומתחילת הקרבנות אתה למד: 'דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם: אדם כי יקריב מכם קרבן' למה נאמר 'אדם'? אלא אמר הקב"ה: כשתהא מקריב לפני תהא כאדם הראשון, שלא היה גוזל מאחרים, שהוא היה יחידי בעולם, כך אתה לא תהא גוזל מן הבריות, למה? 'כי אני ה' אוהב משפט, שונא גזל בעולה'". שנאת גזל בעולה בפשוטה היא כאשר הגזלן מביא את הבהמה הגזולה עצמה כקרבן (עיין מסכת סוכה ל' א') המצווה הבאה בעבירה במקרה הזה הוא שהאדם מקיים את המצווה בעבירה עצמה, ובמקרה כזה בוודאי שאין הקרבן מתקבל. מוסיף עליו המדרש (תנחומא שם יב) שהקב"ה אינו מקבל את הקרבן והוא שנאוי לפניו גם כאשר אין הגזלן מקריב את הגזילה עצמה, ועם זאת הוא קושר את הקרבן לגזל, כמו שמובא שם: "אמר הקב"ה: לא יאמר האדם הריני גוזל וחומס ומביא עולה ומכפר לי, ואם רוצה שאקבל העולה ישיב הגזל לבעליה ואח"כ אם יעלה עולה עליה אקבלנה". ואילו במדרש הראשון שהבאנו שם שנאת הגזל בעולה היא רחבה יותר, שהיא גם כשאין הגזלן קושר את הגזילה לקרבן, אלא שאין הוא מחזיר את הגזילה אלא משאירה בידו, וכיון שהגזלן לא התנקה מהגזל על כן קרבנו שנאוי הוא לפני מי שאמר והיה העולם.

במסכת ב"ק (ס' ב') מובא שאסור להציל עצמו אפילו מסכנת נפשות בממון חבירו, ועל כך שואל בצדק הרא"ש: הרי אין לך דבר העומד בפני פיקוח נפש? ותשובתו היא: שאסור להציל עצמו אם אין דעתו לשלם, אבל אם בדעתו לשלם אין איסור בדבר. עד כדי כך חמור עוון גזל שאין שום מטרה מקדשת את האמצעים שאפילו פיקוח נפש אינו דוחה אותו, על אחת כמה וכמה שמטרות פחותות מפיקוח נפש שאינה מקדשת את האמצעים. המטרה אינה מקדשת את האמצעים אינה רק שהמטרה היא לתועלתו האישית של האדם, כמו הקרבת הקורבן או הצלת עצמו. כשהקהיל משה את בני ישראל להביא תרומה להקמת המשכן כותב רש"י: "ויקהל משה - למחרת יום הכיפורים" וגם בפרשת יתרו כל הפסוק: "ויהי ממחרת וישב משה לשפוט את העם" כותב רש"י: "ממחרת יום הכיפורים" וכותב על כך ה"כלי יקר" ששני הדברים, עריכת המשפטים שבין אדם לחבירו וקבלת הנדבות להקמת המשכן - נעשו באותו היום. כי רצה משה להבטיח בכך שבכסף ובזהב שנועדו להקמת המשכן לא ימצא שמץ של גזל, שלא יהיה אדם תורם דבר שאינו שלו, לפיכך הכריז תחילה: "מי בעל דברים יגש אלי", שתחילה יביאו אליו את כל התביעות שיש לאדם על חבירו ורק לאחר שיתקיים הדין וכל אחד יוציא מידיו את הממון שאינו שלו, רק אז - ובו ביום, כל עוד היה הכסף מצוי אצלם - התחיל לאסוף את התרומות להקמת המשכן. רואים אנו מכאן שגם להקמת מפעלים לא של יחיד אלא של כלל הציבור אין להשתמש בכספים שאינם כשרים, כי שום מטרה אינה מקדשת את האמצעים.

מקרה דומה לזה מופיע בקובץ "בית יצחק" (עמ' 13) היוצא לאור ע"י הישיבה אוניברסיטה בניו יורק בו מספר הרב צבי הרשל שכטר על רבו הרב יוסף דב סולוביצ'יק שנשאל מאחד הארגונים הפועלים

תפוצה לכל קהילות ישראל

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

א זעירא
ספר ויקרא פותח בקריאת החיבה שקורא הקב"ה למשה כדי שיכנס למשכן אותו בנו בני ישראל לאחר חטא העגל...
המשך בעמי 2

מה לגוי עם עקידת יצחק
בפרשתנו פרשת ויקרא כתוב: ושחט אותו על ירך המזבח צפונה לפני ה' וזרקו בני אהרן הכהנים את דמו על המזבח סביב...
המשך בעמי 3

שויית חורף
אני עומד להתחתן ביום א' הקרוב י' אדר ב'. אני וארוסתי שואלים האם צריכים אנו לצום את צום 'תענית אסתר' שיחול השנה ביום רביעי הבעל"ט?...
המשך בעמי 3

סיפור לשבת
רגישות שאינה יודעת גבולות / צרור סיפורים
משולח מטעם מוסדות 'תולדות אהרן' שבירושלים בא פעם לאופקים, כדי לערוך מגבית לטובת מוסדות החסידות...
המשך בעמי 6

שביבים
■ השתיקה והדיבור
■ עלה על מדים
■ ויקרא - חומש ללא זמן
■ חיים בקרבת ה' בארץ ישראל
■ ערכם של חידושי תורה
המשך בעמי 8

בעניני קירוב רחוקים שרצו לשכור בן-תורה למשרה מסוימת ולא יכלו לשלם לו כדבעי, מחסרון כספים, ופלפלו באפשרות של תשלומי השכירות באופן בלתי רשמי, כדי שהלה לא יצטרך לשלם מסים לממשלה, ומימלא ירוויח יותר, ובאם לא יעשו כזה, היה כל המינוי עומד ליפול, וכל המבצע עומד להתמוטט, ושאלו מרבנו לחוות את דעתו בנידון. וענה רבנו שאסור לגזול מהמשלה אפילו במקום מצוה כהאי גוונא, ועדיף טפי שלא להתעסק בענייני קירוב מאשר לעבור על חוק הממשלה. וגם כאן אפילו תלמוד תורה שהוא כנגד כולם, אין לקיימו בדרכים לא כשרות ובודאי לא בדרכי עושק וגזל.

א זעירא

/ הרב איתמר הרשקו

ספר ויקרא פותח בקריאת החיבה שקורא הקב"ה למשה כדי שיכנס למשכן אותו בנו בני ישראל לאחר חטא העגל.

אך קריאה זו אינה שלימה והיא באה עם א' זעירא, דבר שיוצר את הרושם שאין הקריאה בעוצמתה הראויה.

רש"י אכן מדגיש שקריאה בלי א' היא הדרך בה נתגלה הקב"ה בהיחבא ובהסתר לבלעם, מה שאין כן עם משה שנאמר בו ותמונת ה' יביט.

מדוע אם כן הוקטנה הא'? ובמיוחד קשה הדבר, שכן, זו הקריאה הראשונה שבה הקב"ה מגלה את השראת שכינתו במשכן שבנו בני ישראל?

על מנת לענות על כך יש לחזור לחטא העגל ותוצאותיו.

לאחר שחטאו ישראל בעגל התפלל משה עליהם שימחול הקב"ה חטאם ואף הוסיף וביקש שלא תשרה עוד השכינה על האומות- ונפלינו אני ועמך.

דבר זה ניתן לו יחד עם קבלת הסליחה מעם ישראל, ומאז לא בא הקב"ה לבלעם כי אם בחלום נופל וגלוי עיניים.

אך מכיוון שזה לעומת זה עשה האלוקים כשירד בלעם, גם גדולתו של משה הוקטנה.

בישראל לא קם נביא כמשה אך כן קם באומות העולם- שזהו בלעם.

בקשתו של משה שלא תשרה שכינה אלא בישראל הביאה לכך שבלעם אכן לא יכול היה עוד לכוון ולדעת דעת עליון, ובזכות הבקשה ההיא ניצלו ישראל מקללת בלעם כיוון ששוב הוא לא יכול היה לכוון את אותה השעה של כעס אצל הקב"ה כיוון שהוא התפייס ברצון לישראל.

אך יחד עם זאת גם לא נתייחד עוד הדיבור עם משה רבינו.

דבר זה אמר משה רבינו לעם ישראל בסוף שנת הארבעים כשפירט בפניהם את חטאיהם השונים במדבר, וכיצד לא נתייחד עמו הדיבור מאז חטאם של המרגלים ועד תום כל הדור ההוא.

בפרשתנו אנו רואים שעניין ירידת השראת השכינה והקריאה אל משה קטנה עוד בטרם חטא המרגלים, כיוון שכבר כשחטאו בעגל עלתה בלב הקב"ה הגזרה של ארבעים שנה במדבר אלא שהמתין להם עד שמילאו סאתם בחטא המרגלים.

כיוון שכך, עד שלא תם הדור ההוא לא חזרה השכינה להופיע אצל משה כבראשונה.

מסיבה זו אומר הקב"ה למשה- נקום נקמת המדיינים, ואחר תאסף אל עמך. וזאת משום שבמלחמה ההיא נהרג בלעם וכעת אין מישהו באומות כנגד משה. ולכן, בזה תם תפקידו בעולם. למרות זאת משה חילץ עצמו והוציא ישראל למלחמה ובכך תמו אנשי הדור ההוא והומת בלעם יחד עם חזרת ייחוד הדיבור עם משה.

השלמת הכפרה באה בקבורת משה מול קטרוגו של בלעם על ישראל- בבעל פעור ובזה הוא השלים קריאתו של הקב"ה להשראת השכינה בלב כל אחד מישראל.

הא' שהוקטנה היא כדוגמת מיעוט הלבנה.

כשם שאמרה הלבנה שלא ניתן לשני מלכים לשלוט בכתר אחד ועל כן היא מועטה, כך כשאמר משה שלא ניתן להשרות השכינה גם על האומות הוא נאלץ למעט עצמו בכך שלא נתייחד עמו הדיבור כבראשונה.

כשם שריצה הקב"ה את הלבנה בכך שהרבה צבאה בכוכבים, כך פיים הקב"ה את משה שכל מה שעתיד תלמיד ותיק לחדש כבר נאמר למשה בסיני[1].

והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד.

1 - כיון שהגיע לדבר אחד אמרו לו תלמידיו (לר"ע) רבי מנין לך? אמר להן הלכה למשה מסיני, נתיישבה דעתו (של משה)- מנחות כט:

מה לגוי עם עקידת יצחק

/ הרה"ג רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א

בפרשתנו פרשת ויקרא (א', י"א) כתוב: ושחט אותו על ירך המזבח צפונה לפני ה' וזרקו בני אהרן הכהנים את דמו על המזבח סביב.

בקובץ "זרע יעקב" [סקווירא] (עמוד שי"ז) העיר הרה"ג רבי נחום צבי מאיר ראזענפעלד שליט"א, וז"ל, בב"י (או"ח סימן א') איתא, וכתב הר"י בר יקר: טוב לומר עם הקרבנות פסוק זה ושחט אותו על ירך המזבח צפונה לפני ה', והוא בפרשת ואם מן הצאן (ויקרא א', י"א) כדאמרינן בויקרא רבה (ב', י"א) אמר הקב"ה מעיד אני עלי שמים וארץ בין גוי בין ישראל בין איש בין אשה בין עבד בין אמה בשעה שהן קורין מקרא זה צפונה לפני ה', אני זוכר עקידת יצחק בן אברהם. ע"כ.

וצריך ביאור אמאי אפילו גוי, מה לו לגוי עם עקידת יצחק. עכ"ל.

א ראיתי במפרשי המדרש שביארו, שכיון שמקבלים גם מגוי קרבן לה' (עיין ויק"ר ב', ט'), הרי ישנו באמירת פסוק זה עם קרבנו, או במקום קרבן.

ב לענ"ד י"ל בס"ד שמיירי בגוי שנמצא באמצע הליכי גיור, ולכן אם קורא פסוק זה, ושחט אותו וגו', מזכיר עקידת יצחק.

ג עוד נראה לתרץ בס"ד בדרך דרוש ע"פ המדרש רבה פרשת וירא (נ"ה, ד') שאיתא שם בזה"ל, יצחק וישמעאל היו מדיינים זה עם זה, זה אומר אני חביב ממך שנמלתי לשלש עשרה שנה, וזה אמר חביב אני ממך שנמלתי לשמונה ימים, אמר ליה ישמעאל אני חביב ממך למה שהיה סיפק בידי למחות ולא מחיתי, באותה שעה אמר יצחק הלוואי היה נגלה עלי הקב"ה ואומר לי שאחתוך אחד מאברי ולא אעכב, מיד והאלוקים ניסה את אברהם. ע"כ.

ולפי זה יוצא שישמעאל שהיה גוי גרם שיהיה הנסיון של עקידת יצחק, וכנ"ל, ואולי לכן אפילו אם יקרא גוי הפסוק של צפונה לפני ה', יזכור ה' עקידת יצחק. והבן.

ד וידידי הג"ר משה חליוה שליט"א, מח"ס "ענפי משה", כתב לי לבאר וז"ל: בפשוטו היה נראה דכוונת המדרש להדגיש דעצם איזכור הפסוק צפונה לפני ה', בלא נפק"מ מפומא דמאן נפק, ואף דאין לו שייכות לעצם הפסוק, מעוררת זכרון עקידת יצחק, דסוף סוף נאמר פסוק זה בעלמא, (ועיין מה שכתב בבעל הטורים (ויקרא א', י"א) וז"ל: צפונה, כדי להגין ממה שנאמר מצפון תפתח הרעה, כתיב צפון בצאן כנגד יצחק שאפרו צפון, וכן בעיזים כתוב צפון כנגד יעקב שנאמר בו ואת עורות גדיי העיזים, עכ"ל). ועיין מה שכתב בזה בשערי תשובה (א', י"ד).

עוד נלע"ד לדקדק דמה שכתב במדרש בין גוי בין ישראל בין איש בין אשה, דכוונתו דלאו דוקא גוי זכר, אלא דאפילו גויה האומרת האי קרא זוכר הקב"ה עקדת יצחק. ומדוייק כן מהא דקאמר בין גוי בין ישראל, והדר קאמר בין איש בין אשה. איברא דיש לעיין אמאי חזר וקאמר בין עבד בין אמה, דאי חזינן דכשגוי אומר זה, זוכר הקב"ה עקידת יצחק, מכל שכן עבד או אמה, ובהכרח לומר כדפירשנו לעיל דכוונת המדרש להדגיש בזה דאין נ"מ מפומא דמאן נפיק האי קרא, יהיה אשר יהיה, מזכיר זה לעקידת יצחק, ודוק בזה. (עכ"ל).

שו"ת חורף הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

חיוב חתן וכלה להתענות בד' תעניות החורבן ובתענית אסתר

שאלת בן ציון פניגשטיין [צה"ל]: שלום לכבוד הרב. אני עומד להתחתן בשעה טובה ומוצלחת ביום א' הקרוב י' אדר ב'. וכעת אני וארוסתי שתחי' שואלים האם צריכים אנו לצום את צום 'תענית אסתר' שיחול השנה ביום רביעי הבעל"ט?

ומה הדין כאשר מדובר על צום חמור יותר כד' צומות החורבן?

תשובה: בתחילה אתייחס לצומות החורבן ובהמשך הדברים נדון גם באשר לשאלתך - צום תענית אסתר.

דברי הריטב"א

פתח נידון זה הוא בדברי הריטב"א[א] שדן ממש בשאלה זו 'חתן שחל אחד מד' הצומות בתוך ימי שמחת לבו' ובראשית דבריו כתב טעם לפטור את החתן מלצום, כשם שמצינו שחתן שנפטר ל"ע אחד משבעת קרוביו בתוך ז' ימי המשתה, אין האבלות חלה אלא לאחר סיום ימי המשתה[ב], שהרי ימים אלו הם 'יום טוב' של החתן, וכבר מצינו בהלכה שאם יהודי נפטר בימי החג, אין ימי השבעה מתחילים אלא לאחר סיום ימי החג[ג], ואם כן הוא הדין שלא תחול אבלות החורבן בתוך ימי המשתה של החתן והכלה, אולם לכסוף מסיק הריטב"א שהחתן כן צריך לצום ביום התענית שחלה בתוך ימי המשתה וזאת משום ב' טעמים:

א' על אף שימי המשתה נחשבים כ'רגל' של החתן והכלה, מכל מקום הרי זה 'רגל דיחיד' ואין בכוחו של רגל דיחיד דרבנן לגבור על אבלות דרבים[ד] על חורבן בית המקדש[ה] (מה שאין כן כאשר ארע

אבלות פרטית לחתן או לכלה אזי אבלות דיחיד כן נדחית משום רגל דיחיד ועל אחת כמה וכמה כאשר מדובר על אבלות שארעה בימי החג שהם 'רגל דרבים').

בי ועוד שמקרא מלא דיבר הכתוב 'אם לא אעלה את ירושלם על ראש שמחתי', הרי שצריכים החתן והכלה לזכור את ירושלם השוממה בימי שמחתם, ולהתאבל על החורבן.

ונראה שיש נפקא מינה בין שני הטעמים הללו של הריטב"א, מה יהיה הדין כאשר מדובר באחת מד' תעניות החורבן שחלה בשבת ונדחתה ליום ראשון (עיין בהערה[ו]) שלפי הטעם הראשון יש לומר שאין החתן והכלה צריכים לצום בתענית נדחית, מאחר ותענית נדחית היא פחות חמורה ויש לומר שנדחית היא מפני רגל דיחיד, אך לפי הטעם השני יש לומר שכן צריכים הם לצום מאחר ומדובר בתענית על החורבן, וצריכים הם לעלות את ירושלים על ראש שמחתם.

והנה למסקנת ההלכה בשאלה זו, נראה כי כאשר מדובר על תענית ציבור בזמנה, הרי שהסכמת הפוסקים שאכן החתן והכלה צריכים הם לצום תענית זו[ז], אך כאשר מדובר על תענית ציבור נדחית, נראה כי אין בזה הסכמה ברורה בפוסקים, ואף בדברי רבנו המשנה ברורה מצאנו גישות שונות בשלושה מקומות בהם התייחס לשאלה זו וכדלהלן.

סתירות בדעת המשנה ברורה בעניין זה

בביאור הלכה בריש סימן תקמ"ט[ח] העתיק המשנה ברורה את דברי הריטב"א הללו, וכתב שאין להקשות על פסק זה מהמבואר בסימן תקנ"ט[ט] שבעל ברית בצום ט' באב נדחה מתענה ואינו משלים (על אף שגם בעל ברית הוא רק יום טוב שלו - רגל דיחיד) - משום שצום נדחה שאני, אך בצום בזמנו - צריכים בעלי השמחה לצום, בין בעל ברית ובין חתן וכלה עכת"ד.

ומבואר מדברי הביאור הלכה הללו שמסקנת ההלכה היא שחתן וכלה צריכים לצום צום בזמנו אך פטורים הם מלצום צום נדחה, דומיא דבעל ברית בתשעה באב נדחה שמתענה ואינו משלים.

אולם בסימן תקנ"ט התייחס המשנה ברורה לנידון זה פעמיים נוספות, פעם אחת בשער הציון ופעם אחת בביאור הלכה, וזאת אגב הנידון האם חתן שביום חופתו חל תענית ציבור האם יש לו לצום[י], וההלכה היא שכן, אולם כאשר מדובר על צום נדחה, אין חתן ביום חופתו צריך לצום מדין תענית הציבור, ועל זה כתב בשער הציון[יא] בשם המגן אברהם, שכל זה הוא דווקא בחתן ביום חופתו, אבל בשאר ימי המשתה יש לו לצום אף בצום נדחה, והטעם לחלק הוא משום שעיקר השמחה היא ביום הראשון, ולכן אין שמחת שאר ימי המשתה אלימה מספיק לדחות אף צום נדחה (מה שאין כן בעל ברית שאינו צריך לצום בצום נדחה הוא משום שזה נחשב לו ל'יום הראשון' שהרי זהו יום הברית), אולם שוב כתב השער הציון לפקפק בחילוק זה שהרי אין אבלות חדשה חלה בכל ימי המשתה ואין אנו מחלקים בין אבלות שארעה ביום החופה לאבלות שארעה בשאר הימים, ומביא שכן מצא בפתחי תשובה בשם תשובת בית יהודא שחתן פטור מצום נדחה בכל שבעת ימי המשתה.

ומדברי המשנה ברורה הללו מבואר שאין הלכה זו (חיוב חתן לצום בצום נדחה) פשוטה להיתר והדבר שנוי במחלוקת בין האחרונים, אך מכל מקום משמע שדעת המשנה ברורה נוטה לדעת המקלים.

אולם בביאור הלכה בסימן תקנ"ט[יב] סתם הביאור הלכה כדעת המגן אברהם שבצום נדחה חתן חייב לצום ולא זכר כלל מדעות החולקות.

ואם כן יוצא שבביאור הלכה בסימן תקמ"ט סתם להיתר, בשער הציון בסימן תקנ"ט הביא בזה מחלוקת בין האחרונים, ובביאור הלכה סימן תקנ"ט סתם להחמיר, וצריך עיון בדעת רבנו המשנה ברורה בזה.

הלכה למעשה

ולעניין הלכה למעשה יש לחלק בין חתן ביום חופתו, לחתן לאחר יום חופתו אך בתוך שבעת ימי המשתה, ויש לחלק גם בין תענית ציבור בזמנה, לתענית נדחית, ויש לחלק גם בין ד' צומות החורבן לצום תענית אסתר, ואבאר.

כאשר מדובר על צום מד' תעניות החורבן הסכמת הפוסקים היא שחתן וכלה צריכים להתענות בהם בין אם מדובר ביום החופה ממש ובין אם מדובר בשאר ימי המשתה[יג].

כאשר מדובר על צום מד' צומות החורבן שהוא 'צום נדחה', אזי אם מדובר על חתן ביום חופתו ממש נראה שעיקר הסכמת ההלכה שאינו צריך להשלים את הצום[יד] (וכמו בעל ברית בצום תשעה באב נדחה שמתענה ואינו משלים) אך אם מדובר על חתן וכלה בשאר ימי חופתם, בזה יש הוראות שונות בין הפוסקים ואציין לדוגמא לשו"ת שבט הלוי[טו] שכותב שמנהג העולם שחתן וכלה צריכים לצום אף צום נדחה, ואילו בשו"ת יביע אומר[טז] פוסק בזה להקל.

צום תענית אסתר

אמנם יוצא מן הכלל הוא צום תענית אסתר מאחר והוא צום פחות חמור ואינו חובה כל כך[יז], ומשום כך ציידד המשנה ברורה[יח] שחתן וכלה יהיו פטורים מצום זה **ביום חופתם** אף כאשר חל בזמנו, ולעניין שאר ימי המשתה אין בזה הוראה ברורה כל כך[יט] ולעניין מעשה יש בזה הוראות שונות בפוסקים[כ] (ועיין לקמן מה שיש לומר להיפך שיש להחמיר יותר בצום תענית אסתר).

והנה לעיל כתבתי ששאלת חיוב החתן להתענות בצום נדחה תלויה בב' הטעמים של הריטב"א, וכעת אכתוב מה שנראה לעניות דעתי לתלות שאלה זו במחלוקת הראשונים מהו גדרו וטעמו של ד' תעניות החורבן, האם הוא צום של תשובה, או צום של אבל וצער.

גדר צומות החורבן - תשובה או אבל וצער

הנה כתב החתם סופר[כא] שאין לשייך את הצום אל מושגי האבל והצער, שהרי אין מקור בתורה שיש להתענות ביום צער, ואיך יכלו הנביאים לחדש דבר מדעתם שלא מצינו כיוצא בו בתורה, אלא צריך לומר שעניינו של הצום הוא לעורר הלבבות ולפתוח דרכי התשובה, ולכך יש מקור בתורה מצום יום הכיפורים שהוא צום של תשובה, ועל פי זה נהגו לומר וידוים וסליחות בג' תעניות אלו (לבד מתשעה באב דאיקרי מועד) שלכאורה מה השייכות לומר סליחות בימי מאורעות החורבן? קינות היה לנו לומר? אלא שימים אלו נתקנו כדי לשוב בתשובה על עוונותינו ועוון אבותינו שגרמו לנו מאורעות רעות בימים אלו[כב].

והחתם סופר בנה את יסודו על דברי הרמב"ם בהלכות תעניות[כג] שכתב אודות ד' צומות החורבן וזה לשונו: 'יש שם ימים שכל ישראל מתענים בהם מפני הצרות שאירעו בהן **כדי לעורר הלבבות**

ולפתוח דרכי התשובה'[כד].

אולם המעיין בדברי הריטב"א למסכת מגילה[כה] וביותר בדברי הר"ן למסכת תענית[כו] ימצא שדעתם הייתה שעניינו של הצום הוא משום **האבל** על החורבן בימים אלו[כז].

ומעתה אם הצום עניינו משום אבל, והאבל אכן סותר את ימי המשתה של החתן והכלה (והראיה שאין אבלות חדשה חלה בימי המשתה וכדלעיל) יש באמת לדון מה גובר על מה, הרגל או האבל, ולזה כתב הריטב"א שאבל דרבים ידחה רגל דיחיד (אף שהרגל כבר חל) ובצום נדחה שחומרת הצום קלה יותר אכן יש מקום לומר שהרגל דיחיד ידחה צום זה.

והריטב"א שדן בשאלה זו בגדרי אבל דרבים מול רגל דיחיד, הוא לשיטתו מפירושו למסכת מגילה שמשמע מדבריו שעניינו של הצום הוא משום אבל.

אך לשיטת הרמב"ם (וכפי שלמד בדבריו החתם סופר) שאין עניינו של הצום כלל משום אבלות, נראה שהטעם שחתן וכלה יש להם להתענות בד' צומות הוא משום שחתן וכלה הם ברי חיובא ומחויבים במצוות, ואם נקבע על ידי הנביאים שיום זה הוא יום של תשובה והצום הוא חלק מהתשובה, אין סיבה שחתן וכלה לא יקיימו עניין זה, ואין צום התשובה עומד בסתירה לימי שמחתם.

ולפי זה נראה לומר שחתן וכלה שהתחתנו בשבוע שקודם יום הכיפורים, וצום יום הכיפורים חל בימי שמחתם, חייבים הם לצום ביום זה לא רק משום שצום זה הוא דאורייתא, אלא משום שכשם שחתן וכלה חייבים בשאר מצוות, חייבים הם גם בצום יום כיפור.

וראיה לדבר שהנה כתב הרמ"א[כח] שנוהגים שהחתן והכלה מתענים ביום חופתם, ולפי הטעם שתענית זו היא משום שיום החתונה הוא יום מחילת עוונות, אם כן צריכים הם להשלים את התענית עד צאת הכוכבים אף אם החופה נערכה כמה שעות קודם השקיעה[כט], ואם כן לכאורה קשה היאך הנהיגו מנהג זה להתענות ביום הראשון של ימי שמחתם? ומוכח מכך שאין תענית של תשובה סותרת את תקנת ימי המשתה לחתן וכלה[ל].

ולפי זה, גם אם הצום הוא נדחה, מכל מקום יש לחתן והכלה לצום צום זה ככל ישראל, ואין סיבה לפטור אותם מצום זה (מה שאין כן לפי דברי הריטב"א שסבר שזה צום של אבל שסותר את היום טוב של החתן).

ומדברינו אלו יוצא, שיש לחתן ולכלה להתענות אף צום תענית אסתר (אף כאשר הוא נדחה) שאף על פי שהוא אינו חובה כל כך כמו שאר הצומות, מכל מקום סוף סוף הוא צום שיש לקיימו ולשומרו, ומאחר ולכולי עלמא הוא אינו צום של אבל וצער, אלא או צום של תשובה או צום של 'זכר לתענית' שנהגו אז בימי מרדכי בזמן הגזירה, אין סיבה לפטור חתן וכלה מצום זה.

אמנם כאשר מדובר על תענית ציבור שחלה ממש ביום החופה, בזה אנו אומרים שחתן וכלה פטורים מלצום, וזאת משום שכבר אמרו חז"ל שאין שמחה בלא אכילה, ואם כן עצם הצום סותר את שמחת החתונה, מה שאין כן בשאר ימי המשתה שאין חובה לערוך סעודה אלא שאם עושים סעודה לכבוד החתן והכלה ויש 'פנים חדשות' מברכים ז' ברכות[לא].

א - חידושי הריטב"א סוף מסכת תענית.
ב - עיין רמב"ם הלכות אבל פרק י"א הלכה ז' ושו"ע יו"ד סימן שמ"ב.
ג - שו"ע או"ח סימן תקמ"ח סעיף א', ויו"ד סימן שצ"ט סעיפים א' וב'.
ד - וכעין זה מצינו בשו"ע סימן תרצ"ו סעיף ד' שמי שהוא אונן בפורים יהיה מותר באכילת בשר ושתיית יין, שלא תבוא אבלות דיחיד ותדחה עשה דרבים דאורייתא לשמוח בפורים (ומה שפסק השו"ע שם בסימן ד' שכל דברי אבלות נוהגים בפורים הוא משום שמדיני אבלות מותר לאכול בשר ולשתות יין וממילא אין האבלות סותרת לשמחת פורים, משא"כ אבלות של ד' תעניות שמחויבים בה לצום היא אכן סותרת שמחת החתן והכלה שאין שמחה אלא באכילה).
ה - ודבר נחמד ראיתי במאמר של הרב יצחק שקופ הי"ו משיקאגו (מובא בספר זיכרון 'עיונים בתעניות' חלק א' לזכרו של הרה"ח ר' השיל רייזמן ז"ל) שרצה לתלות את עצם ההנחה ששמחת החתן היא 'רגל דיחיד' במח' הרמ"א והט"ז בהלכות קריאת התורה סימן קל"ה סעיף א' שלדעת הרמ"א שם אם יש שני חתנים בבית הכנסת בקריאת שני וחמישי, ושני החתנים ישראלים, ניתן להוסיף עליה ולהעלות ד' קרואים, ואע"פ שביום חול אסור להוסיף על ג' קרואים וזאת משום ביטול מלאכה, מ"מ מאחר ועבור החתנים יום זה הוא יום טוב ניתן להוסיף כשם שבשאר ימים טובים מוספים עליות, והט"ז שם חלק על הרמ"א שאע"פ שזה יו"ט עבור החתנים, מ"מ עבור שאר העם זהו יום רגיל וא"כ טעם 'ביטול מלאכה' עדיין שייך? ובביאור שיטת הרמ"א הביא מה'אמרי אמת' בליקוטים (ענייני נישואין) וז"ל: 'מכאן מוכח שלכולם יש שייכות להחתן, ואם הוא בשמחה יכול הוא להכניס שמחה גם באחרים, וממילא גם אצלם הוא יו"ט, וגם שהחתן יכול להשפיע פרנסה להקהל ואין מיחוש בביטול מלאכה', עד כאן, ויש לצרף לכך שנוכחות החתן בבית הכנסת פוטרת את כל הציבור מלומר תחנון, וא"כ לשיטת הרמ"א הרי שיש מקום להחשיב זאת ל'רגל דרבים', אך בוודאי שיש לחלק (כפי שאכן מסיק שם בסוף המאמר) שאע"פ שיש לציבור שייכות לשמחת החתן מ"מ אין זה נחשב 'רגל דרבים' וכל הציבור הרי מותר בעשיית מלאכה, אלא שהוא 'רגל דיחיד' שיש לו השלכות גם לציבור, ומקרא מלא דיבר הכתוב 'אם לא אעלה את ירושלם על ראש **שמחתי**'.
ו - שייך בעיקר בתענית י"ז בתמוז (וכן לצום גדליה, אמנם בדור האחרון התקינו כמה ראשי ישיבות ליטאיות תקנה שלא להתחתן בחודש אלול מהטעם שלא יגרם ביטול תורה ורפיון בלימוד התורה בחודש אלול לבחורי הישיבה על ידי הנסיעות התכופות לחתונות, וכמו כן בספר מסה אפרים כתב שלא להתחתן בימי הסליחות של חודש, אך מכל מקום ברור שאין מניעה הלכתית להתחתן בחודש אלול וכמו שמוכח בשולחן ערוך [או"ח סימן תר"ג סעיף י"] ואדרבה בחצרות חסידים החשיבו את ימי חודש אלול זמן 'עת דודים' כזמן מסוגל לנישואין, וכהכנה ראויה לימים נוראים אף בימי הסליחות, עיין בכל זה בספר 'בידך עיתותי' להרה"ג יחזקאל שוורץ שליט"א עמ' ע"ה) אולם בתענית ט' באב אין זה כ"כ שייך מאחר ובלא"ה לא מתחתנים בימים אלו, וצום י' בטבת אינו יכול לחול בשבת לפי קביעת הלוח שתיקן לנו הלל.
ז - ועיין בספר 'מועדים וזמנים' לגר"מ שטרנבוך שליט"א חלק ז' סימן רמ"ו, שכתב לפקפק בדברי הריטב"א הללו ובמסקנת הלכה זו שחתן חייב להתענות תענית ציבור בתוך ז' ימי המשתה, שהרי תעניות אלו (לבד מתשעה באב) הם רק מנהג שהרי 'רצו מתענין, רצו אין מתענין' (אמנם בזמננו רצו וקבלו עליהם כלל ישראל מדור דור ואסור לפרוץ גדר - מ"ב בימן תקנ"ג ס"ק א') והיאך יבוא מנהג וידחה חיוב שמחה של החתן והכלה, ובסוף דבריו שם כתב להציע עפ"י דברי המנחת חינוך המפורסמים במצווה ש"א שהתקנה דד' צומות לא היה ביום מיוחד דווקא אלא בחודש הרביעי ועשירי וכלשון הנביא 'הצום הרביעי וכו' אם כן יש לומר לחתן לכוון ביום חתונתו כאשר הוא בלאו הכי צם מדין תענית יום החתונה, גם לצום מדין 'תענית ציבור' לקיים תקנת הנביאים לצום על החורבן, עכת"ד, אולם כותב לבסוף שכל האמור הוא רק למשא ומתן, ולדינא כבר פסקו הפוסקים שחתן חייב להתענות בתענית ציבור.
ח - דיבור המתחיל 'חייבים להתענות'.
ט - סעיף ט'.
י - אמנם הרמ"א באבן העזר סימן ס"א כתב שנוהגים שהחתן והכלה מתענים ביום חופתם, ואם כן בלאו הכי צריכים הם להתענות גם אילולי היה זה יום תענית? ויש ליישב בכמה אנפי: **א'** נפ"מ לבני ספרד שלא נוהגים תענית זו של יום החתונה. **ב'** אם החופה נערכת מבעוד יום, נפ"מ אם צריכים החתן והכלה להשלים את התענית לאחר החופה עד צאת הכוכבים מדין תענית ציבור (עיין ברמ"א או"ח סימן תקס"ב סעיף ב', וכן במש"כ בחלק א' סימן ק"ד). **ג'** אם החופה נערכת בליל התענית, אזי תענית יום החתונה נוהגת ביום שלפני, ותענית הציבור היא למחרת החופה שזה היום הראשון של שבעת ימי המשתה ונחשב ליום החופה.
יא - סימן תקנ"ט אות ל"ד.
יב - ביאור הלכה על סימן תקנ"ט סעיף ט' ד"ה ונדחה'.
יג - בשאר ימי המשתה זה ממש הסכמת הפוסקים, אולם באשר לחתן ביום חופתו עיין בביאור הגר"א לסימן תרפ"ו שדעתו שבעל ברית אינו צריך להתענות בשאר תעניות אף בזמנן לבד מתשעה באב, וה"ה לחתן ביום חופתו, אך מ"מ לא נוהגים להורות בזה כגר"א אלא כהסכמת שאר הפוסקים שאף ביום חופתו יש לחתן לצום ולהשלים את התענית, וכן פסק המ"ב בסימן תקנ"ג ס"ק י"ב, ובסימן תקנ"ט ס"ק ל"ה.
יד - וכן פסק המשנה ברורה בסימן תקנ"ט ס"ק ל"ה.
טו - חלק ו' סימן ע' אות ג'.
טז - חלק ה' או"ח סימן מ' (ע"י"ש שיאכלו לאחר תפילת מנחה גדולה).
יז - כמבואר ברמ"א ריש סימן תרפ"ו.
יח - סימן תרפ"ו שער הציון אות ט"ז.
יט - דו"ק ותשכח בדברי השער הציון שם דאיירי רק בחתן ביום חופתו ושמא בשאר ימי המשתה אין להקל אם הוא לא צום נדחה וזאת עפ"י החילוק המובא לעיל שעיקר שמחה חד יומא.
כ - עיין בזה בספר פסקי תשובות סימן תרפ"ו אות ד'.
כא - שו"ת חתם סופר או"ח סימן ר"ח.
כב - אמנם ייתכן שיש מנהגי אבל בימים אלו, עיין במ"ב סימן תקנ"ג ס"ק ו' ושער הציון שם אות ח' (ועיין עוד בבה"ל סימן תקנ"א ד"ה 'מר"ח עד התענית' שאפשר שיש להחמיר בי"ז בתמוז ובעשרה בטבת כמו מר"ח עד התענית, וזה סותר לשער הציון למה שמבואר בשער הציון הנ"ל - עיין בזה בספר פסקי תשובות סימן תקנ"ג אות ו') אך מכל המקום הצום ביום זה אינו נובע מדין האבל אלא מדין התשובה - לדעת החתם סופר.
כג - פרק ה' הלכה א'.
כד - ועל פי זה מובן עניינה של קריאת 'ויחל משה' ביום תענית ציבור, ואמירת הציבור ביחד את י"ג מידות של רחמים, ואמירת 'אבינו מלכנו', ועיין עוד בערוך השולחן או"ח סימן תקס"ו סעיף ג' שהטעם שקוראים הפטרת 'דרשו ה' בהמצאו' במנחה בתענית ציבור (למנהג בני אשכנז) להורות לעשות תשובה (יש להדגיש שעצם זה שיום תענית הוא יום של תשובה הוא פשוט ועיין במשנה ברורה ריש סימן תקנ"ג, אולם החת"ס מחדש שגם עניינו של הצום ביום זה הוא כחלק מעניין התשובה ודו"ק).
כה - דף ה' עמוד א' (כתב שם שתענית תשעה באב ויו"ד בתמוז וג' בתשרי אם חלו בשבת נדחים לאחר השבת משום אקדומי פורענותא לא מקדימין, אך תענית

אסתר שחלה בשבת מקדימים ליום חמישי כי אין היא תענית של פורענות אלא תענית של תשובה עכת"ד, ומשמע מדבריו [אם כי אינו מוכרח] שתענית החורבן אינם תעניות של תשובה אלא תעניות של אבל).

כו - דף ט' עמוד א' בדפי הרי"ף (וז"ל שם: 'לארבעה צומות לא הוקבעו אלא לאבל' עיי"ש).

כז - ואף שלא מצינו שאבל על אחד מז' קרוביו צריך להתענות ואף לא ביום הראשון לאבלות, ואף מי שמתו מוטל לפניו מותר לו לאכול (ללא ברכה) יש לומר שבאבלות על החורבן שהיא אבלות ישנה ראו הנביאים שבאותו דור לעורר את הצער ואת האבל על ידי הצום, משא"כ באבלות חדשה שהצער והאבל מורגשים. ועיין עוד בכל עניין 'גדרי הצומות' במנחת אשר למועדים (חנוכה פורים צומות) סימן ל"ו.

כח - רמ"א לאבן העזר סימן ס"א.

כט - עיין בזה במה שכתבתי בחלק א' סימן ק"ד.

ל - ובשו"ת יבי"א חלק א' או"ח סימן ל"ד אות י' מביא משו"ת בית יהודה ח"ב ס"ס כ"ג שהמנהג שכתב הרמ"א להתענות ביום חופתו הוא אינו מנהג מאחר ויום החופה הוא כיו"ט עבורו, אך מנהג בני אשכנז אינו כך, וחתן וכלה מתענים ביום חופתם, ואין זה סותר את עצם השמחה מאחר ואינו צום של אבל ועיין עוד לקמן בהערה הבאה.

לא - ושונה הוא המנהג המובא ברמ"א לצום ביום החופה - שצמים אף ביום החופה ממש - משום שהוא צום לצורך החופה עצמה, אי משום מחילת העוונות (ואי אפשר לדחותו) אי משום שיהיו החתן והכלה מיושבים בדעתם בשעת הקניין (ולטעם זה האחרון אינם צריכים להשלים את התענית לאחר החופה) עיין מה שכתבתי בזה בחלק א' סימן ק"ד, ועוד יש לומר ששונה צום זה מאחר ומתחיל את התענית קודם החופה ודמי למתענה בערב שבת דמתענה ומשלים אע"פ שנכנס לשבת כשהוא מעונה - עיין שו"ת יבי"א חלק א' או"ח סימן ל"ד אות י'.

והנה לכאורה מוכח מדברי המשנה ברורה (סימן תרפ"ו שער הציון אות ט"ז) לא כך, שכתב להקל יותר לחתן וכלה בצום תענית אסתר, אך זה אינו, מאחר והמ"ב איירי שם לעניין חתן ביום חופתו שביום זה יש חובת סעודה ובו עיקר השמחה, ואין שמחה בלא אכילה וא"כ הצום אכן סותר את השמחה הנוהגת ביום זה, משא"כ בשאר הימים.

ועיין בשו"ת האלף לך שלמה (לגר"ש קלוגר) חלק אורח חיים סימן נ"ט, שגם כן כתב שאין התענית סותרת לתקנת ימי המשתה (עיין שם שחילק בין 'שמחה' ל'משתה') ומתוך כך הסיק שמותר לחתן לקבל על עצמו אף תעניות יחיד בימי המשתה, ובשו"ת יבי"א שם (אות י"א ואות י"ב) דחה דבריו מכח דברי הריטב"א הנ"ל, ולאמור יש לחלק בין תענית של אבל, לתענית של תשובה וכפרה.

סיפור לשבת

רגישות שאינה יודעת גבולות / צרור סיפורים

רבי שמשון דוד פינקוס זצ"ל כיהן כרבה של הקהילה החרדית באופקים. עלה לישראל מארה"ב

משולח מטעם מוסדות 'תולדות אהרן' שבירושלים בא פעם לאופקים, כדי לערוך מגבית לטובת מוסדות החסידות. בקהילה, אין צריך לומר, לא היה מי שנמנה על חסידות זו, וממילא לא נמצא גם מי שיעמוד ויציג את המשולח ומטרת בואו, כדי לעורר את הציבור לטובת המגבית. מלכתחילה, לא עלה על דעת אי מי במוסדות 'תולדות אהרן' שהמגבית באופקים עשויה להניב סכומם גבוהים, אלא שהמצב הכלכלי הדוחק הביא אותם לנסות את כוחם אף במחוזות כמו אלו, של קיבוץ יראי ה' שאינו נמנה בהכרח על הקהל הקרוב אליהם. אלא שרבי שמשון ניאות להירתם לעניין, ומשנתבקש - הסכים לשאת מדברותיו באוזני צאן מרעיתו. הוא הפתיע אף הפעם בנקודת המבט הייחודית שהעלה בדבריו, שאגב הלמה אף את דרכו בכלל ביחסו את הזולת ורום דרגותיו בהטבה. וכה פתח ואמר: "בדרך כלל, כאשר אנו נותנים צדקה, יש לנו קשר של ידידות או על כל פנים שייכות כל שהיא עם האיש או המוסד המקבלים. והנה כאן מזדמנת לידינו זכות מיוחדת, להעניק צדקה טהורה ונקייה לחלוטין מ'נגיעות', אך ורק למען כבוד שמים. שהרי לכאורה מה לנו ולמוסדותיהם שנואיל לתת למענם, אם לא לשם מצוות הצדקה לבדה, בתכלית השלמות?!" כך השכיל בחכמתו ובטהרת לבו להפוך את ה'חיסרון' למעלה. לאחר הקדמה זו, הקדיש אף דברים לשבח את ייחודיותם של ה'רב-אהרלך' בעבודת התפילה ובשאר מעלות שבהן נתברכו, והציבור - למרבה הפלא - נענה במידה מרובה והזיל מכיסו סכומים נכבדים, מעל ומעבר לציפיות!

*

אבל לא רק למען 'דברים גדולים' גרידא נתן עיניו ולבו לשאת את העול באהבה וברצון, כאלו שהנשמה תלויה בהם, ובצדק זוכים לתשומת לב מרובה. החידוש הוא שגם לעניינים 'פעוטים', ובכללם גם עבור נצרכים פעוטים, הקדיש את מלוא תשומת לבו, אף בזמנים גדולים שממלאים את כל חללי הלב, ואינם מניחים לעסוק ב'זוטות': מנהג מעניין נקט בשבתות ה'עלייה לתורה' של בניו, עם הגיעם למצוות או היכנסם לחופה: תכף עם שוך סערת השלכת הסוכריות ואסיפתן במרץ בידי ילדי המתפללים, היה הוא עצמו מתרוצץ בידיים מלאות סוכריות שהוכנו לשם כך מתחילה, ושאלתו בפיו: "מי (-מהילדים) לא קיבל? מי לא הצליח לתפוס?" וכך, בתוך המולת האיחולים הלבביים המופנים לעברו ובעצם הרגשות הגואים בשמחה, מצא את הפנאי לחפש בין ספסלי בית המדרש ילד יהודי, שעיניו התרות אחר סוכריות

המשך בעמוד הבא...

נשכחות בפינה חבויה, מלאות בצער על כי לא עלה בידו למלא בהן את כיסיו בממתקים. לבו הרחום לא יכול היה לשאת גם את הצער הזה. יפה אמר אחד מבני הקהילה, כי הדבר מזכיר לו עובדה שרבי שמשון עצמו מספר היה עליה בהתפעלות: הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל פסע פעם ברחוב, ובדרכו פגש בילדה קטנה בוכייה. הוא ניגש אליה, כופף את שמונים שנותיו לעברה ושאל "למה תבכי?" וכשהילדה השיבה לעומתו בקול בכי שחברותיה צחקו על השם שלה, כאב לבו של בעל ה'חזון יחזקאל' והגיב: "אמרי להם, כי אני אמרתי שהשם שלך יפה מאוד!", ולא זז משם עד שנרגעה ורוחה שבה אליה...

*

ביום בהיר שב יהודי פלוני אל ביתו שבתפרח, והבחין על השולחן במרכז הדירה בפתק בלתי מוכר, ובו נכתב: "שמעתי את התינוק בוכה, נכנסתי, ונתתי לו בקבוק שתייה שהיה על השולחן. על החתום: שמשון פינקוס". "הבן, לא יכולתי להמשיך בדרכי!", הסביר לו משנפגשו למחרת פנים אל פנים, "כאשר קול בכי תם של תינוק עלה באוזניי". מעשים שבכל יום. הלב נצבט מכאב של הזדהות, עם הקול התינוקי הטהור המעיד על מצוקה, אבל מתגברים וממשיכים הלאה בשטף החיים. יש בהחלט צרות גדולות יותר, אבל רבי שמשון לא פטר את העניין בפשטות כזו, אלא ניגש אל דלת הבית שמשם נשמע הקול, נקש אחת ושבע, ומשווידא כי אין איש בבית פסע מעדנות פנימה אל התינוק הממרר בבכי, ומשחיפש ואף מצא את המשקה העשוי להרגיעו פנה והלך לו לדרכו, בהותירו אחריו פתק התנצלות...

בכיו של התינוק ההוא נגרם בשל היסח הדעת של ההורים, אך במקרה אחר הניחו תינוק בכוונה תחילה לבכות ללא הפוגה: היה זה באישון לילה. בכי ממושך שהפר את הדממה, הצליח לנתק את המרא דאתרא דקהילת אופקים מתלמודו לשעה קלה. הוא חידד את שמיעתו, וכשהצליח לזהות את מקור הבכי שבקע מבניין סמוך, התקשר אל אותה משפחה ושאל אם יוכל להיות לעזר, ולהשיג דבר מה העשוי להשקיט את הבכי הממושך. נקל לשער כי נכון היה לנסוע עד מרכז הקניות שבבאר שבע, או אף למקום המרוחק משם ככל שיידרש, למען התינוק הסובל. אך לא. האם שמעבר לקו לא הוטרדה כלל מן הבכי, והודיעה בשלווה כי בכוונה תחילה מותירה היא את עוללה לצווח, על מנת להקנות לו כבר מינקות הרגלי משמעת ברורים. "לא חסר לו דבר", הסבירה, "שבע התינוק ונקי, ואין לו סיבה לבכות". עניין של שיטות חינוך... רבי שמשון נזעק: "אינני רוצה להתערב בענייני חינוך, אבל חשוב שתדעי כי ילד יהודי שבוכה הרי השכינה בוכה ומצטערת עמו"... בכלל, מעידה בתו שתחי': "בעיצומן של סוגיות, שהיה ניכר כי אבא עסוק וטרוד בהן כולו, וכל רעש אחר שבבית לא היה בכוחותיו להפריע את כוח ריכוזו, הרי בכי של ילד היה מצליח לנתקו ממחשבותיו. במקרים כאלו, כשלא היתה אפשרות שהדבר ייעשה על ידי מישהו אחר, היה קם מעם תלמודו וניגש להרגיע את הבכי, ולדאוג שאת מקום הבכי יכבוש החיוך".

*

העובדה שגם בעתות לחץ או בפסגת רגעי שמחה, נצר בלבו את זכר הזולת ושקד בטובתו, העמידה באור מיוחד את קומת ה'אדם' שלו, שנתגלתה במקרים אלו במלוא זיו הדרה: בשמחת נישואי אחד מבניו, נבצר מעסקן דגול מחשובי הקהילה ליטול חלק בשמחה, עקב כאבי גב חריפים שמהם סבל במשך תקופה, ואילצוהו לשכב אין אונים מיוסר במיטתו, ואף את תפילות השמונה עשרה אנוס היה לומר בשכיבה. והנה עם נטות צללי ערב יום החופה, צלצל הטלפון בביתו, והקול המוכר המשתפך ובוקע מן השפופרת, בא לו כמים קרים על נפש עייפה: "שלום, מדבר שמשון פינקוס. רציתי לספר לך שזה עתה נסתיימה החופה ותודה לה' אנו בשמחה גדולה. אברך אותך שהקב"ה ישלח לך רפואה שלמה בקרוב ויהיה לך כל טוב!"... לתומו, סבר האיש כי שיחת הטלפון המרגשת והבלתי צפויה, היתה פרי יוזמתו של אחד מידידיו כדי לעודדו במצבו הרגיש, ולרגע לא עלה על דעתו שרבי שמשון עצמו הוא זה שיזם את השיחה בשעה כה גדולה עבורו, אלא שבירור שערך העלה שאמנם כך היה. תיכף לאחר שסיים המברך את הברכה־אחריתא, ובטרם לחיצות הידיים וברכות ה'מזל טוב' מהקרובים, נראה רבי שמשון כמחפש דבר מה, וכשהבחין באחד ממקורביו ביקש ממנו שיביא לו פלאפון, ולאחר מכן שאל מה מספר הטלפון של ר' פלוני. חייג אליו בזריזות, ורק משהרעיף על ראש ידידו זה ברכות ונטפי עידוד, נפנה לברך ולהתברך מפי בני המשפחה והמחותנים. כיצד הצליח לזכור בעיצומם של רגע ההתרגשות את מצבו של הידיד, ולהגות רעיון כה מוצלח, לרוממו ולשמחו? אין זאת אלא שמלבד הראש העילויי שבו נתברך, פעם בו לב, אולי עילויי עוד יותר...

*

לפני כמה עשרות שנים הגיע ארצה עולה חדש מאמריקה, שהתמחה ברפואה טבעית ובזיהוי מחלות ואלרגיות באמצעות בדיקת גלגל העין, ובא להתגורר באופקים. משום מה לא היה ספק בלבו, שהרבנים באזור מגוריו החדש ישמחו להעשיר את ידיעותיהם בנושא שבו התמחה, ולהחכים בתורת מבנה העין והדברים הרבים שניתן לזהות דרכה. ברשותו היו אף שקופיות ייחודיות המסייעות להבנת הנושא. הוא פנה, אפוא, לרבי שמשון, סיפר אודות תחום התמחותו, והביע את רצונו להנעים לרבני המקום בהצגת השקופיות, בליווי הסברים מפורטים וממצים. הרב פינקוס שהבין כמה חשוב הדבר עבורו, ניסה לחשוב מחשבות כיצד יעלה בידו לקבץ קבוצת מאזינים שיואילו להקדיש מזמנם היקר למענו (האיש עמד על כך שהשומעים יהיו בעלי רמה והבנה מוכחים...). לאחר בירורים, שב אליו רבי שמעון בידיים ריקות: "הזמן היחיד שניתן לקבץ כמניין שומעים בלי לפגוע בסדרי הלימוד והחברותות שלהם, הוא

המשך בעמוד הבא...

בשעת ליל מאוחרת של מוצאי שבתות", אמר לו. אולם הלה לא נרתע מן השעה והסכים להעביר את ההרצאה בחצות של מוצאי שבת.וכך הווה. רבי שמשון בכבודו ובעצמו ליקט אחד לאחד את עשרת השומעים הנבחרים, בני תורה נכבדים, ובשעה היעודה התקבצו ובאו לשמוע מה בפיו. דא עקא שתכף עם תחילת ההרצאה התעוררה בעיה בלתי צפויה, כאשר התברר כי האיש בקושי מסוגל להוציא מפיו שתי מילים רצופות בעברית, ואילו 'קהל המאזינים' אינו מבין את שפת האנגלית שבפיו. מה עושים? פשוט ביותר. הרב נעמד תיכף לצדו והציע בטבעיות: "אני אשמש כמתורגמן". וכך התנהל לו האירוע, כשהוא משמיע כמה מילים, ורבי שמשון מתרגם את הדברים מאנגלית לעברית. ההרצאה הסתיימה קרוב לאחת אחר חצות... "לימים הבנתי כי ההרצאה עניינה אותם כשלג דאשתקד", סיפר אותו יהודי יקר, "וגם אם ההתמחות שלי חשובה ותועלתית, להם־ לא היה שום עניין לשמוע אודותיה. ורק רגישותו הנדירה של הרב פינקוס שלא ידעה גבולות, שברה שיאים של הבנה והטבה".

(מתוך הספר־ 'ואוהביו כצאת השמש בגבורתו')

שביבים / שאול שיף

השתיקה והדיבור

מסופר, דבעת שהרה"ק רבי ישראל מסאדיגורה זי"ע הגיע לעול תורה ומצוות, באו לחצר הקודש בסאדיגורה הרבה אורחים לרגל שמחת בר המצוה, וכל אחד ואחד הביא מתנה לבחור בר המצוה. אמר לו אביו הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורה זי"ע: "ראה בני! אתה רואה שכל אחד מביא לך מתנה הנקראת 'דורון דרשה' - הרי אתה מקבל את המתנה כי אמרת דרשה נפלאה ויפה - כלומר - אתה מקבל את המתנה על הדיבורים שאמרת, ובכן, ברצוני לומר לך בני, על השתיקה מקבלים הרבה הרבה יותר"... בספר עבודת ישכר (ליקוטים) מובא: "כשם שנקרא 'זולל וסובא' על ידי שמרבה באכילה, כך נקרא 'זולל וסובא' מי שהוא מרבה בדיבורים!"...

✻

מספרים שהגאון רבי יעקב קמנצקי זצ"ל, ראש ישיבת 'תורה ודעת', התחיל להניח תפילין דרבינו תם בהגיעו לגיל תשעים שנה. וכששאלוהו לפשר הדבר, סיפר להם שכשהיה אברך צעיר לימים, התפלל פעם אחת בבית כנסת מסוים, שם פגש בו יהודי חסידי זקן - כבן תשעים - שכשראהו שאינו מניח תפילין דרבנו תם, שאל אותו בחיוך: "היכן הן התפילין דרבינו תם שלך?", והשיב לו ר' יעקב: "כשאגיע לשנותיך שלך, אז אניח גם כן תפילין דרבינו תם"... המשיך רבי יעקב ואמר: "עכשיו הגעתי לשנותיו של אותו זקן"...

✻

סיפר הנגיד החסיד רבי מרדכי רייזמאן שליט"א ממאנסי, מחשובי תלמידי הגה"ק מסאטמאר זי"ע, שפעם אחת ביקר הגה"צ רבי מיכאל בער ווייסמענדל זצ"ל אצל הגה"ק מסאטמאר זי"ע, ובאמצע נכנס יהודי אחד ושאל בעצת הגה"ק מסאטמאר אודות ניתוח שהיה צריך לעבור, אם לעשות את הניתוח או לא, והשיב לו הרבי שיעשה את הניתוח. כשיצא האיש, שאל רבי מיכאל בער את הרבי: "האם להרבי יש רוח הקודש?" השיב לו הרבי "לא". שאל רבי מיכאל בער: "אם אין לרבי רוח הקודש, איך יכול לענות לאיש שהוא יכול לעשות את הניתוח". אמר לו הרבי: "יהודי ששומר על כל דיבור שהוא מוציא מפיו, אזי שומר הקב"ה על דיבוריו, שיהיו רק דיבורים אמיתיים ונכונים"...

✻

מספרים שאישה אחת באה אל הרה"ק בעל 'אהבת ישראל' מווידניץ זי"ע, והתאוננה על צרותיה, וביקשה שהרבי יבטיח לה ישועה, ואכן הבטיח לה. לימים באה האישה שוב אל הרבי, והתלוננה שהבטיח לה שתיוושע, ועדיין לא נושעה. כששמע הרבי את דבריה, אחז בדיוקנא קדישא שלו, ואמר "דער בארד האט נאך קיינמאל נישט קיין ליגנט געזאגט!" (הזקן הזה אף פעם לא אמר דברי שקר) ולמותר לציין שתיכף נושעה...

✻

סיפר הגה"צ רבי אברהם חיים שפיצער זצ"ל אבד"ק 'אור החיים' בבארא-פארק סיפור נורא: בימיו של הגאון רבי אלחנן ווסרמן זצ"ל, נקהלה חבורת בחורים ריקים ופוחזים, שלא התנהגו כשורה ר"ל, והפילו את חיתתם על כולם. פעם אחת הלכו כמה בחורים מישיבתו של רבי אלחנן ברחוב, ובאמצע הליכתם פגעה בהם בני אותה חבורה סוררת, שהחלו להפליא בהם את מכותיהם הנמרצות ולהתקוטט עמהם. הבחורים, לא איבדו עשתנותיהם, והשיבו להם כדבעי. למחרת נכנסו אותם בריונים לישיבה, וחיפשו אחר הבחורים שהתקוטטו עמהם ביום האתמול. באותה עת, נכנס הגאון רבי אלחנן זצ"ל גם הוא לישיבה, וניסה לגרשם מהישיבה, אך ללא הועיל, הם עמדו בשלהם ולא רצו לצאת. משראה רבי אלחנן את פני הדברים, ניגש אליהם, והתחיל לדוחפם בשתי ידיו החוצה, אך אז - העיזו החצופים פניהם - וקראו לעבר רבי אלחנן בכינוי - "חני! - בלי ידים!" - "אהן הענט!" - השיב להם ר' אלחנן: "אתם - בלי ידים" - "ענק אהן הענט!"... מיד כשיצאו הדברים מפיו, נשארו אותם החצופים משותקים בשתי ידיהם רח"ל, מבלי יכולת להזיז כלל... כשראו כן בני הישיבה, החלו לדבר בהתרגשות מהמופת הגדול שעשה רבם. אך כשנודע על כך לרבי אלחנן, חרה לו הדבר. למחרת כינס את בני הישיבה ונשא בפניהם

את דבריו, וכה אמר להם: "רבותי! אין זה מופת כלל וכלל! אלא אם האדם שומר את פיו כראוי, ומקיים את הנאמר 'מוצא שפתיך תשמור', אז הקב"ה מקיים את כל אשר הוא מבקש"... אח"כ עלה משגיח הישיבה על הבימה, ונשא אף הוא את דבריו לבני הישיבה, וכה אמר להם: "עד עתה חשבנו שמה שאירע עם הידים - היתה מופת - אמנם עתה ששמענו מפי ראש הישיבה, שזה רק בזכות שהוא מקיים 'מוצא שפתיך תשמור' כדבעי - א"כ הלא זהו המופת הגדול ביותר!"...

(מתוך 'נועם שיח' מכון אפריון לשלמה)

עלה על מדים

דרור אברהם שליט"א משמש כר"מ בכיר בישיבה חרדית גדולה וחשובה. הוא נולד בת"א להורים שגם הם נולדו בה. משפחותיהם באו לארץ בטרם המלחמה. שאר בני המשפחה שנותרו בפולין ניספו בשואה.הוריו קראו לו אברהם ע"ש הסבא שהיה ראש ישיבה ודרור כביטוי להיות בנם כבן לאומה הנבנית בארץ ישראל עצמאית ומשוחררת. כך הרגישו הוריו וכך חינכוהו.

בצעירותו למד דרור אברהם במסגרות חרדיות, הוא גדל בתורה והתעלה במידות ונשא חן בעיני אלוקים ואדם.

בהגיעו לבחרות בחר בו ראש הישיבה בה למד כחתן לבתו. לאחר החתונה, נתמנה דרור לאחד הרמי"ם למרות גילו הצעיר.

אימו סיפרה לי איך היה נבוך בקבלו את המעמד החדש ושאל אותה "אמא כיצד להתנהג? עד עכשיו הייתי אחד מהחבר'ה וכעת אני צריך לשבת ב"מזרח" עם כל צוות הרבנים וללבוש מעיל רבנים "פראק" ומגבעת תואמת. איפה אני ואיפה כל זה?" בטרם סיימה אמו לענות, הגיע אביו, שעדיין מתנדב לשרות מילואים, לחופשה קצרה עם המדים הדרגות הנשק והאפוד. רואה אתה בני את אביך במדיו? כך גם אתה. אלו המדים שלך מהיום. כאביך כן אתה. כל אחד ויעודו. שב ב"מזרח" כאביך בעמדה, לבש את הפראק כאביך במדיו. הנשק שלך הוא הגמרא. המדים שלך הם בגדי עבודה ולא בגדי כבוד והרי כתוב "ולבש הכהן מידו בד..."

כל אחד ומדיו שלו שהוא ראוי להם והם ראויים לו. דרור רכן לעבר אמו ונשק לה.

מאז הרב דרור הלך וגדל בתורה ובהנהגתה, טוב לה' וטוב לבריות. הקים משפחה לתפארת ורואה דור ישרים מבורך ומשרת בקודש ככהן במקדש לשמחת אביו ואמו ואשרי ילדתו.

[מתוך האתר של תנועת הנוער אריאל. סיפר ר' זכריה גלזמן]

ויקרא - חומש ללא זמן / שי ואלטר

השבת אנו מתחילים לקרוא את ספר "ויקרא". עד כמה שהדבר נשמע תמוה, ספר "ויקרא" הוא חומש בלי זמן (כמעט). נקדיש הפעם את מדורנו באופן כללי לכרונולוגיה בחמישה חומשי תורה, ונראה במסגרת זו את ספר ויקרא. ספר בראשית מתאר לנו את ההתרחשויות מבריאת אדם הראשון עד סוף ימי האבות, או ליתר דיוק פטירת יוסף במצרים. עד אברהם אבינו (תחילת פרשת לך לך) מתוארים הדורות בשתי שרשרות שכונו במסכת אבות (פ"ה מ"ב): עשרה דורות מאדם ועד נח, שרה דורות מנח עד אברהם.

בימי האבות התורה מתארת לנו את חיי אבות האומה בפרוטרוט, אך גם מזכירה את ימי שני חיי האבות וכך ניתן לעמוד על סדר הזמנים היטב. סדרי הזמנים בזמן שעבוד מצרים (תחילת ספר שמות) אינם ברורים ישירות מפשט הכתובים, אולם חז"ל מסיקים על סמך חשבון 400 ו-430 שנה שהשהות במצרים נמשכה רד"ו (120) שנים. מיציאת מצרים ועד סוף ספר שמות מכוסה תקופה של שנה אחת בלבד. התאריך שעמו אנו מסיימים את ספר שמות הוא א' בניסן שנת 2 ליציאת מצרים. והנה פרשת במדבר מתחילה בא' באייר שנת 2, אולם 2 פרשות אח"כ מוזכר אפילו תאריך מוקדם יותר: יד בניסן שנת 2 - הלא הוא "פסח מדבר". על רקע זה אנו שואלים "מתי התרחש ספר ויקרא"? בספר ויקרא מוזכרים רק 8 ימים - הם שמונת ימי המילואים, המסתיימים בפרשת שמיני (בתורה לא מפורש בדיוק מתי התחילו, וקיימת על-כך מחלוקת). כל החומש מלא בציווים אך לא במאורעות. רק מאורע אחד נזכר בספר ויקרא פרשת המקלל (בסוף פרשת אמור) אולם אין מצוין מתי התרחש מאורע זה. לעומת ויקרא ספר במדבר מכיל מספר תאריכים, אם כי יש לציין את השבר הגדול שארע באמצע: החל מפרשת המרגלים ועד שנת ה-40 בה מסתיים ריצוי העונש, יש הפסקה בתיאור המאורעות במדבר. חומש דברים מתחיל בא' בשבט שנת 40, והוא מכיל את נאומיו/תוכחותיו של משה רבנו עד פטירתו. על רקע החומשים האחרים בולט היטב ספר ויקרא - החומש האמצעי בתורה, ללא אף תאריך. נראה להסביר שספרנו, ספר תורת כהנים, מסמל איזושהי אטמוספירה רוחנית של קדושה, שבה הזמן לא משחק תפקיד: והמסר הוא שעבד ה' הוא מעל מגבלות הזמן. נראה שאין זה מקרה שדווקא ציווי הזמן המקודש - דווקא כן מופיעים בספרנו - בפרשת אמור - פרשת המועדות אלו מועדי ה' אשר תקראו אותם במועדם. יש בספרנו הכרה כי המתקדש הוא השולט על הזמן, ולא משועבד לו. או במלים אחרות: יש הבדל בן זמן סתם לזמן מקודש.

חיים בקרבת ה' בארץ ישראל / הרב תומר אנגלסמן

תורת הקורבנות מקרבת את הבריאה לה': הדומם, הצומח, החי וגם האדם המקריב כולם מתעלים בעבודת הקורבנות.

ספר ויקרא מלמד אותנו מתוך הפירוט של דיני ההקרבה, כי תפקידנו העיקרי הוא חיבור וקרבה בין העולם הזה לעולם העליון,הרוחני, לשם כך יצאנו ממצריים, לשם כך קיבלנו את ארץ ישראל.

במסכת תענית דורשים חז"ל את הפסוק בחבקוק: "כי אבן מקיר תזעק וכפיס מעץ יעננה", שלעתיד לבוא אבני ביתו של אדם וקורות ביתו מעידים בו. כלומר, שלעתיד לבוא אף הדומם והצומח ידבר ויוכיחו את האדם על מעשיו הלא טובים.

במדרש תהילים נאמר: אמר רבי שמעון חסידא: בעולם הזה אדם הולך ללקוט תאנים בשבת, אין התאנה אומרת כלום. אבל לעתיד לבוא אדם הולך ללקוט תאנה בשבת, היא צווחת ואומרת: 'שבת היום'".

האדמו"ר הריי"צ כתב לחסידיו:

עכשיו שותק הדומם, דורכים עליו והוא שותק. אבל יבוא זמן בגילוי של לעתיד, שהדומם יתחיל לדבר, לספר, והוא ידרוש, באם בעת

ההליכה לא חשבו או דיברו דברי תורה, למה דרכו עליו.

האדמה שדורכים עליה, שאלפי שנים, משנת ימי בראשית, דרכו עליה בינתיים כמה ברואים בעלי חיים כו', עד שידרוך עליו יהודי, שני יהודים, וידברו דבר תורה. ובאם לאו - אומרת היא: הרי אתה כמו בהמה".

זכינו לימים שבהם אנו דורכים במקום העתיד, ארץ ישראל אליה ציפינו להגיע בכל שנות הגלות הארוכות, "כִּי רָצוּ עֲבָדֶיךָ אֶת אֲבָנֶיהָ וְאֶת עֲפָרָהּ יְחֹנֵנוּ."

ויהי רצון שנזכה בימינו לכונן את אדמת ארץ ישראל בתורה ובבניין בית המקדש ונזכה לשמוע את שירת הארץ ושמחתה בחזרת בניה: "אם הבנים שמחה הללוי-ה"

ערכם של חידושי תורה

כותב אחד המנויים של "בסוד שיח" המבקש להישאר בעילום שמו:

לא ידעתי עד כה אם לספר אם לאו. אמרו לי חבריי שסיפור כזה חובה לספר למען ידעו את ערכם של חידושי תורה ושמירת יום השנה (יאהר צייט) של צדיקים, ולרגל יום השנה של הרב מבראשוב שחל בכ"ה אדר ב' (נפטר בשנת התשכ"ב) אני כותב אליך.

הכרתי את רב ברוך שפרבר ז"ל, בנו של הגאון מבראשוב, הרה"ח רבי דוד שפרבר זצ"ל בעל שו"ת אפרקסתא דעניא.

הרב מבראשוב כתב וחידש הרבה חידושי תורה, אבל הדפיסו רק את חלקם בחיי חיותו של המחבר, מסיבות כאלו ואחרות. חוץ מכמה ספרים בודדים, וביניהם כרך אחד של תשובות בהלכה. אשר כונה "אפרקסתא דעניא", ובסופו הערות על הש"ס (מחמיו רבי משה שטרן זצ"ל, אב"ד פאליען ריסקאווא). בנו, לאחר פטירתו, הדפיס עוד כמה ספרים ביניהם מכתם לדוד על התורה ועל המועדים. מאד רצה להמשיך להדפיס אבל מפני עלויות הדפוס ועול הפרנסה לא עלה הדבר בידו.

כאשר הגיעו לעולם גמרות עוז והדר, ראיתי שבאוצר המפרשים החדש מופיעים חידושי תורה של רבי דוד שפרבר אב"ד בראשוב, שלקוחים משו"ת אפרקסתא דעניא. בדקתי את המודפס וכמו שכבר כתבתי היה מדובר בחידושי תורה של חמיו. דיברתי עם אחד מעורכי עוז והדר ואמרתי לו שאמנם הספר של רבי דוד שפרבר אבל החידושי תורה הם של חמיו. הוא ביקש ממני שאכתוב את קורות חייו של רבי משה שטרן זצ"ל בקצרה והם ידפיסו אותם בתחילת אוצר המפרשים וכך יבוא הדבר על תיקונו. משום מה התעכבתי כמה וכמה ימים. יום אחד אמרתי היום אסיים עם זה ואשלח להם את הביוגרפיה.

זכור זכרתי ששמו היה משה, כי נולד למשפחת תלמידי החתם סופר, רבי משה סופר אשר באותה שנה שהחתם סופר נפטר הוא נולד ונקרא על שמו משה. וזה היה בשנת הת"ר. אבל לא זכרתי מתי הייארצייט שלו.

זה היה ביום ה' בשעות הצהרים. הייתי באוצר הספרים בישיבה וחיפשתי מתי נפטר רבי משה שטרן ולא מצאתי שום רמז. והנה נזכרתי שבאחד מכרכי המשניות של הרב מבראשוב (שהיו אצל בנו הרב ברוך הנ"ל) מופיע על הכריכה תאריך הייארצייט שלו. מנהגי היה שבימי ששי הייתי קופץ אל קרוב משפחתי הנ"ל לביקור לפני שבת אמרתי מחר אקפוץ ואבדוק זאת. למחרת כאשר הגעתי אליו ראיתי שפניו היו נפולות. שאלתיו מדוע פניך עצובות. הוא ענה לי: קבלתי רמז להתכונן לפטירתי. הבנתי שחלם חלום. אמרתי לו מתוך בדיחותא: אולי תספר לי מה חלמת, וחשבתי בלבי כי הכל הולך אחר הפתרון.

אמר לי הר"ר ברוך ע"ה: אתמול בעת שנת הצהרים באו אלי הסבא (רבי משה שטרן) והאבא (רבי דוד שפרבר) בחלום ואבא אמר לי אתה אינך זוכר מתי הייארצייט של סבא? תפתח את המשניות שיש לך בבית ותראה כתוב שם בכריכה שזה חל בו' שבט (התרפ"ו). שאלתיו מתי זה קרה, אז ענה לי: אמרתי לך, אתמול, ביום ה' בשעות הצהרים. הייתי בהלם, שהרי זה היה באותה שעה שחיפשתי את תאריך הייארציט של רבי משה שטרן.

סיפרתי לו את כל האמור לעיל. אמר לי סימן שזה מאד רצוי בשמים הדפסת החידושי תורה שלהם. ואני גם הבנתי שיש לציין את יום השנה של פטירת צדיקים שקשורים אליהם.

הר"ר ברוך לא נפטר מיד לאחר החלום, אלא חי עוד שנתיים או שלוש לאחר המעשה כמדומני. זכה לאריכות ימים ושנים ונפטר בשיבה טובה בתאריך טז אדר, התשס"ז. מעל גיל 90 (לאחר שבירך שהכל על כוס מים).

והנה המעשה לא הסתיים. אתמול ביום ד' התחלתי לכתוב לך את המעשה, והתכוונתי להמשיך היום ביום ה'. ועתה בעת שאני ממשיך לכתוב, קיבלתי מייל מקרוב משפחה מארה"ב, שאביו התעסק רבות בהדפסת החידושי תורה של הרב מבראשוב, שהיה להם אמש במשפחתם ברית וקראו לתינוק משה על שם רבי משה שטרן...

בסוד שיח
כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדואייל: besod@013net.net